

مشخصات برنامه آموزشی دوره دکتری تخصصی (Ph.D) رشته طب سنتی ایرانی

1- تعریف رشته و مقطع مربوطه:

دکتری تخصصی (Ph.D) رشته طب سنتی ایرانی (Iranian Traditional medicine (Ph.D) رشته طب سنتی ایرانی، شاخه ای از علوم پزشکی است که در آن پزشکان عمومی منتخب با اصول و روش های متداول پیشگیری، درمان، آموزش و پژوهش های کاربردی و نو آور در طب سنتی ایران آشنا می شوند تا بتوانند ضمن بکارگیری پیشرفته ترین اطلاعات روز پزشکی کلاسیک، در مواردی که کاربرد طب سنتی به صلاح بیمار و جامعه و ارتقاء دانش بشری باشد، از این شیوه نیز در جهت تأمین، بازگرداندن و ارتقای سلامت وی و جامعه بهره گیری نمایند.

2- تاریخچه:

پس از ورود پزشکی جدید به ایران به خصوص از زمان تأسیس دارالفنون، کم کم آموزش اصول و مبانی طب سنتی ایران به فراموش سپرده شد. اگر چه تا سالیان دراز در دارالفنون و پس از آن در دانشگاه تهران برای آموزش طب سنتی واحدهای درسی ویژه ای وجود داشت اما به طور رسمی آموزش خاصی در نظام آموزشی کشور پیش بینی نگردیده بود.

در کشورهای شرقی به خصوص چین پس از انقلاب آن کشور، بازبینی و بازسازی طب سنتی و ارائه آموزش رسمی با هدف ایجاد اعتماد به نفس و تقویت بنیادهای فرهنگی و ملی و صرفه اقتصادی آغاز گردید. به همین ترتیب در برخی از کشورها به ویژه هند، پاکستان، بنگلادش، سریلانکا، نپال، اندونزی، تایلند، مالزی، امارات متحده عربی و ... دانشکده های متعددی تأسیس و مشغول فعالیت علمی، پژوهشی و درمانی شدند. علاوه بر این دامنه فعالیت چنین دانشکده هایی به صورت محدود در برخی از کشورهای غربی نیز گسترش یافت. اخیراً در آفریقای جنوبی با بهره گیری از تجارب طب سنتی در هند، دانشکده هایی تأسیس گردیده و نسبت به آموزش پزشکان عمومی فارغ التحصیل دانشکده های پزشکی جدید در آنها اقدام شده است.

در شرایطی که گنجینه عظیم میراث پزشکی ایران، سرچشمه آموزش پزشکی در برخی از کشورهای یاد شده به خصوص طب سنتی کشورهای شبه قاره هند می باشد و حتی کتبی که به زبان فارسی تألیف گردیده و هم اکنون به عنوان کتب درسی و مرجع مورد استفاده آنها می باشد، فقدان آموزش رسمی در کشور ما یک خلاء و غفلت غیر قابل دفاع می باشد.

به هر تقدیر رویکرد سازمان جهانی بهداشت در دو دهه اخیر به تأکید بر احیای طب سنتی ملل، وجود تجارب ارزنده و نادر در طب سنتی ایران، علاقه وافر پزشکان و پژوهشگران علوم پزشکی به طب سنتی، شرایط امروز میهن اسلامی و امکان ارائه علمی آموزش های مربوطه اقتضاء می نماید که چنین آموزشی در کشور ما نیز صورت گیرد. بررسی ها و تجارب جهانی نشان می دهد که به کارگیری طب سنتی ایران و گنجینه ارزشمند و غنی این میراث گرانبها در شرایط پیشرفت های علمی امروز برای ارتقاء دانش بشری و گشودن دریچه های نو و امیدبخش به عرصه پزشکی مطالب بسیار سودمند و قابل بررسی و جستجو دارد. به همین سبب به نظر می رسد صرف نظر از ابعاد ملی، آموزش دوره دکتری تخصصی (Ph.D) طب سنتی ایران، در سطح جهانی نیز جامعه بشری بتواند بهره متناسبی از احیاء علمی این میراث بزرگ دریافت نماید.

3- ارزشهای لحاظ شده (Values):

توجه به مبانی الهی و دینی جامعه اسلامی، ارزش وجودی انسان و ضرورت تلاش در جهت حفظ جان و تأمین و ارتقای سلامت انسان ها، کرامت ذاتی انسانی، مسئولیت های حکومت و جامعه نسبت به آحاد مردم، تلاش برای فراهم کردن شرایط متنوع، اثر بخش و کارآمد با بهره گیری از تجارب قرون و اعصار و پژوهش های نوآور و تأکید بر کاربرد منابع ملی موجود ضمن استفاده از آخرین و پیشرفته ترین علوم و فناوری روز و پیشرو و فراهم کردن زمینه کاربرد منطقی طب سنتی و احترام به حقوق فردی و اجتماعی انسان ها، پشتوانه تأسیس این رشته می باشد. ضمناً با توجه به برنامه چشم انداز بیست ساله جمهوری اسلامی ایران و ضرورت دستیابی به جایگاه شایسته علمی در سطح جهانی و منطقه و رسالت عظیم تولید علم دایر کردن این رشته در مقطع دکتری تخصصی (Ph.D) تلاشی همسو، هدفمند و امیدبخش تلقی می گردد.

4- رسالت (Mission):

رسالت این رشته عبارت است از تربیت گروهی از پزشکان دانش آموخته ی دوره های رسمی پزشکی عمومی در یکی از دانشکده های پزشکی معتبر داخل یا خارج از کشور، تا پس از طی دوره رسمی (Ph.D) بتوانند ضمن بکارگیری دانش پیشرفته ی روز و بهره گیری از فناوری جدید، همزمان از تجارب مطمئن و اطلاعات خاص طب سنتی ایران نسبت به درمان بیماران، پیشگیری از بیماری ها و ارتقای سلامت جامعه همراه با کاهش هزینه های غیر

ضروري و عوارض جانبي داروها و شيوه هاي درماني (بياتروژني) نيز استفاده نمايند و با انجام پژوهش هاي ژرف به ارتقاء دانش پزشكي و مهارت هاي باليني و نيز فراهم كردن زمينه گسترده آموزش و پژوهش در سطوح عالي توفيق يابند.

5- چشم انداز رشته (Vision):

با توجه به سند چشم انداز 20 ساله جمهوري اسلامي ايران و اهداف متعالي سبقت علمي و توليد علم و نيز با عنايت به انتظار جهاني و ملي از کاربرد تجارب ارزنده گذشتگان، بهره گيري از منابع ملي، احياي ارزش هاي فراموش شده و استفاده از آخرين دستاوردهاي علمي بشر، به نظر مي رسد تربيت اين پزشكان كه در تهيه منابع و متون آموزشي و بازنگري و ارتقاي آنها و انجام پژوهش هاي کاربردي و نوآور فعالانه مشاركت خواهند نمود و از طرفي با پاسخگويي به نياز جسمي و رواني بيماران با هزينه اندك، موجبات رضايت افزونتر بيماران را فراهم خواهند ساخت، هزينه هاي درماني كشور کاهش چشمگيري خواهند يافت و در آينده اي روشن، استقبالي شايسته از آن صورت خواهد گرفت و انتظار مي رود با توفيق اين برنامه، الكوي مناسبتي براي ديگر كشورها نيز به منظور تاسي به آن مهيا گردد.

6- اهداف كلي (aims):

ارائه خدمات پزشكي منعطف، آسان و كم هزينه با قابليت پذيرش گسترده تر از سوي بيماران به منظور ارتقاي سلامت افراد و جامعه و انجام پژوهش هاي مرتبط.

7- نقش دانش آموختگان (role definition):

دانش آموختگان اين رشته نقش هاي آموزشي، پژوهشي و خدماتي خواهند داشت.

8- وظايف حرفه اي دانش آموختگان (task analysis):

الف: در حيطه آموزشي:

- آموزش مراقبت هاي ضروري به دانشجويان، پرستاران، بيماران و همراهان بيمار
- آموزش دانشجويان و كارآموزان دوره هاي طب سنتي ايراني و انتقال تجارب و يافته ها
- تاليف منابع درسي مورد نياز
- مشاركت در تدوين برنامه هاي آموزشي مرتبط
- تدريس در برنامه هاي آموزش مداوم و كارگاه هاي آموزشي

ب: در حيطه پژوهشي:

- ارزيابي ميزان كارايي و بهره وري شيوه هاي درماني بر اساس اصول و مباني سنتي و نحوه ارتقاء كيفيت آنه
- تلاش در جهت روز آمد كردن شيوه هاي تشخيصي رايج در طب سنتي با بكارگيري امكانات و فناوري نوين

ج: در حيطه خدماتي:

- معاينه، تشخيص بيماري و درمان بر اساس اصول و مباني طب سنتي ايران
- تحليل وضعيت پيشرفت روند درمان با بكارگيري مجموعه اطلاعات طب سنتي و كلاسيك
- انجام فعاليت هاي مديريتي در حوزه هاي ذيربط
- ارائه خدمات مشاوره اي در خصوص پيشگيري از بيماري ها به دانشجويان، پرستاران، بيماران و همراهان

بیمار

9- استراتژي هاي كلي آموزشي:

استراتژي هاي اجرايي اين برنامه مبتني بر مجموعه اي از روش هاي دانشجو محوري، حل مسأله، مشاركت در تهيه متون و تحليل مسائل با طرح مسأله و انتقاد تكميل راه حل هاي ارائه شده مي باشد.

به منظور دستيابي به بخشي از استراتژي هاي ذكر شده موارد زير مورد توجه قرار خواهند گرفت:

الف. انتخاب داوطلبان مناسب

ب. ارائه آموزش هاي آغازين و پيش نياز

ج. آموزش كافي نظري و عملي

د. فراهم كردن زمينه هاي انجام پژوهش در كنر آموزش

ه. فراهم كردن زمينه هاي بحث علمي و مشاركت در آموزش

و. پايش و ارزيابي مستمر كيفيت آموزش و برنامه ريزي در جهت اصلاح كاستي ها و ارتقاء آن

10- شرایط و نحوه پذیرش در رشته:

- قبولی در آزمون ورودی مطابق ضوابط و مقررات بهداشت درمان و آموزش پزشکی می باشد.
  - دارا بودن مدرک دکتری عمومی پزشکی و یا تخصص بالینی
- جدول مواد امتحانی و ضرایب آزمون ورودی

ردیف	مواد امتحانی	ضرایب
1	متون پزشکی فارسی	1/5
2	متون پزشکی عربی	1
3	تاریخ پزشکی	1
4	کلیات و نشانه شناسی بیماری ها	2
5	معالجات	1/5
6	تغذیه و مفردات	1/5
7	گزیده مباحث پزشکی کلاسیک شامل بیماری های داخلی، عفونی، اطفال، زنان، زایمان، بهداشت و تغذیه*	1/5
	جمع	10

* مطابق مصوبات دبیرخانه شورای آموزش پزشکی و تخصصی
* جهت کسب اطلاعات از آخرین تغییرات در مدارک تحصیلی مورد پذیرش و مواد امتحانی و ضرائب آزمون ورودی هر سال تحصیلی، به دفترچه آزمون دکتری تخصصی (Ph.D) رشته های علوم پزشکی مربوط به آن سال تحصیلی مراجعه شود.

11- رشته های مشابه در داخل کشور:

در داخل کشور رشته مشابهی در این زمینه وجود ندارد لیکن دوره دکتری تخصصی (Ph.D) داروسازی سنتی به دلایلی چند به این رشته نزدیک است.

12- رشته های مشابه در خارج از کشور:

رشته های کم و بیش مشابهی در زمینه طب سنتی (Traditional Medicine) در کشورهای چین، آفریقای جنوبی، هند، پاکستان، بنگلادش، سریلانکا، نپال، اندونزی، مالزی و به شکل محدودتر در کشورهای غربی وجود دارد. همچنین رشته ای با عنوان طب طبیعی (Medicine Natural) با شباهت های ماهوی در دانشگاه های کانادا تدریس می گردد.

13- شرایط مورد نیاز برای راه اندازی رشته:

بر اساس ضوابط و مقررات شورای گسترش و ارزیابی آموزش پزشکی می باشد.

14- موارد دیگر (مانند بورسیه):

ندارد.